

DEU TÉ CURA DE TOT

Va essent costum la proposta d'un lema que cada any doni consistència i unitat a les accions pastorals que es duen a terme des de PJV Vedruna Europa. Amb aquest, ja són deu anys, deu lemes nascuts amb una doble pretensió:

- Fomentar la identitat i pertinència de joves i agents de pastoral a la Família Vedruna
- Aprofundir en les nostres arrels carismàtiques.

Si alguna cosa hem pogut constatar en aquests anys és la sorprenent actualitat que tenen dos-cents anys després les paraules de Joaquina. Una relectura de les seves paraules i dels esdeveniments que hi ha en el rerefons pot ser camí per a alimentar la fe i il·luminar la missió; i no només la nostra, sinó la dels joves, que són els protagonistes de la nostra acció pastoral.

El lema escollit per a aquest curs 2024-2025 és **“Déu té cura de tot”**. Aquesta expressió o semblant la trobem al llarg de l'epistolari de Joaquina:

Déu cuidarà de tot, fent nosaltres, de la nostra part, cooperar a la gràcia. (Ep.33)

Deu se cuidarà de tot. (Ep.34)

Acudiu sempre amb Déu, que sempre tindreu un bon amic que no vos deixarà mai i cuidarà de vosaltres, si vosaltres lo teniu sempre present. (Ep.57)

Quan un se deixa als braços del bon Jesús, Ell cuida de nosaltres. (Ep.82)

Lo Senyor se cuida i tot ix a llum. (Ep.84)

Con lo que paso, he pasado, y veo todos los días, Dios siempre cuida de mí, dándome algún aliento para que no desmaye del todo (Ep.92)

Als darrers anys, degut en major part a l'experiència viscuda durant la pandèmia del COVID-19, hem assistit a allò que podríem dir una “revaloració” de la cura. Són molts els llibres, articles, jornades que en aquests anys han girat al voltant d'aquest tema, tractant-lo des de diferents perspectives i amb diversos matisos. En la nostra pròpia Família Vedruna hems crescut en consciència de la seva importància, tal com queda de manifest en el darrer [Document Capítular “Néixer de Nou”](#): la cura de la vida que creix en allò que és petit, donant preferència als qui viuen en situació de major vulnerabilitat; la cura en les relacions interpersonals; la cura de la nostra casa comuna... Si llegim el document al complet, trobem el terme específic “cura” 34 vegades i termes relacionats fins en 65 ocasions. Rebem, doncs, clarament, una invitació explícita a conrear un estil de vida en el qual la *cura integral* hi sigui present.

Anem nosaltres a aguitar i centrar aquesta petita reflexió en la cura des de l'experiència de Joaquina de Vedruna, intentant oferir algunes claus que puguin ser d'interès per a nosaltres i el nostre caminar amb els joves.

Una recerca ràpida del verb “tenir cura” i el substantiu “cura” l'epistolari ens ofereix una primera pista que el tenir cura té per a ella especial rellevància. En més de vint-i-vuit ocasions utilitza expressions relatives a la cura. En moltes, el subjecte que te cura és Déu; altres vegades insisteix als seus fills/es en la necessitat de tenir cura; també en les cartes a las Germanes les convida, a vegades con cert sentit de l'humor, a l'autocura integral, al·ludint a la responsabilitat personal i també vinculant-lo a la missió encomanada d'educar, guarir i alliberar.

El nostre punt de partença és l'experiència fundant de Joaquina. Déu és per a ella el Gran Cuidador. Les paraules de Joaquina relatives a la cura de Déu són escrites en contextos determinats i en moments diferents de la seva vida i apareixen com el fil conductor d'una trama en la qual ella se sap sostinguda per la presència d'un Déu que no abandona mai.

Tota la vida de Joaquina és travessada per la cura. Primer en la seva pròpia família amb els seus pares i germans, on viu l'experiència de ser estimada i cuidada en la calidesa d'un llar que és per a ella lloc segur on créixer i desplegar-se. Sent quasi adolescent li va tocar “*cursar un màster*” pràctic en l'exercici de la cura, en convertir-se molt aviat en esposa i mare de família (fins a nou fills). L'experiència de sentir-se cuidada per Déu fins i tot en les situacions més difícils de la seva vida i la seva experiència maternal li van ensenyar a tenir cura dels altres i a generar una xarxa de cuidadores/ors. de la vida, una gran cadena de la cura –*podríem dir*– de la que avui tu i jo en som també baules.

L'EXPERIÈNCIA DE TENIR CURA I SER CUIDADA EN LA MAJOR VULNERABILITAT

Joaquina va haver de fer front des de molt jove a situacions que la posaren en la tessitura de tenir cura i protegir els seus. En 1809, en el context de la guerra contra els francesos, va haver d'emprendre la fugida cap el Montseny amb els seus fills i tres persones que treballaven a casa seva, deixant enrere la seva llar. La màxima preocupació era la de tenir cura i vetllar pels seus fills. En mig de la nit, del cansament i del fred arriba un moment en que perden el camí i apareix una dona que els convida a reprendre la marxa, indicant que no s'aturin, donat que l'enemic és a prop. La senyora ofereix a Joaquina el seu braç per a poder continuar la marxa, li xiuxiueja paraules de consol i els acompanya cap a una masia on podran trobar refugi.

Sense buscar-ho, quan pitjor estaven les coses, Joaquina troba en aquesta dona anònima la cura que l'ajuda a recobrar l'ànim i l'esperança; una paraula, un gest, una mirada. I llavors ella, la cuidadora, quan més ho necessita, se sent providencialment cuidada.

Pot semblar-nos aquest un episodi extraordinari, però si ho penses bé segur que tu també et descobreixes exercint la cura i la protecció sobre altres i a la vegada, en la teva fragilitat, has experimentat la cura d'algú que ha sortit a trobar-te *en mig del fred i de la nit*.

*Pots fer memòria... De qui has tingut cura i has protegit en la seva situació de vulnerabilitat?
De qui has rebut la cura quan més ho necessitaves?*

TENIR CURA EN ALLÒ QUOTIDIÀ

En temps de Joaquima, que els transports i els mitjans de comunicació eren molt lluny de ser el que són ara, l'habitual era la correspondència epistolar i els viatges amb ruc o diligència.

Com tenir cura des de la distància dels essers més estimats? Joaquima era experta. Tenia cura i acompanyava els seus fills/es i a les comunitats de Germanes a través de les cartes freqüents i de l'enviament d'estris que sabia que feien falta als seus destinataris, a més de les visites quan era possible.

A través de les seves cartes constatem una manera concreta de relacionar-se i compartir el que va vivint en allò quotidià. Joaquima pregunta, s'interessa pel què els passa als altres, dóna indicacions sobre el què convé fer, orienta, expressa i comparteix la seva experiència de fe, encoratja, infon ànims, beneeix, envia records i salutacions a altres persones, etc.

Al seu fill Josep Joaquim, que necessitava un acompanyament i una cura més propera, li escriu amb freqüència, interessant-se vivament per ell i per tota la família:

Caríssim i amat fill: Estic molt ansiosa de saber notícies de tots vosaltres. No sé si heu rebut una carta que anava amb una cistelleta que hi havia pedaços del vestit de la Tereseta. Desitjo saber si tots esteu bons. Diràs a la tua esposa que voldria saber si les noies l'enfaden gaire, i la Marieta si fa gaire tros de mitja i si aprèn a llegir. La Tereseta, què fa de l'ull? i que procuri aprendre d'escriure aviat, que me pugui fer una carta i con serà amb mi vos podrà escriure a vosaltres. (Ep. 16).

A les Germanes de la Casa de Caritat de Barcelona els escriu donant notícies de les seves famílies, les encoratja en la missió que realitzen, els recorda la constant presència de Déu, es mostra com mare propera, les té presents en la seva pregària, etc. Paga la pena llegir la carta sencera per a adonar-se de la seva manera de tenir cura:

Vic, 1 febrer 1845

Viva Jesús.

Caríssima filla, hermana Mercè: salut amb lo Senyor. Hi ha alguns dies que vas veure el teu pare i me digué t'escriuria i que creia anar-te a veure aviat; no l'hi vist més.

Filla, confio te deus aportat bé amb la tua obligació i complir bé. Lo Senyor estarà sempre amb tu, amada filla. I lo mateix diràs a les amades filles hermana Maria de santa Madalena i la hermana Josepa dels Dolors que molt hi penso que sabent los desigs que tenien de complir amb tot, lo bon Jesús derramarà a totes juntes les gràcies i benediccions que necessiten per tot.

Sí, amades filles, per juntes va.

A la Hermana Maria de santa Madalena: filla, vaig veure lo teu pare, està bo; i la tua germana, hermana Antònia, ahir vingué amb la mare Paula, està bona i alegre, l'altra que ve a costura lo mateix. Procura tu a fer lo mateix, esperant lo dia que nos veurem i després en lo cel.

Lo mateix dic a la hermana Josepa dels Dolors. Sí, amada filla, vas veure ta germana contenta i alegre per saber que tu estàs bona. Però ella no n'està del tot; lo dolor la turmenta i no té gaire gana, però est mal ja li passarà algun dia, amb la gràcia de Déu, ja li passarà.

Amades filles, encara que totes esteu absentes de la mia companyia, no, amades filles, no nos separem amb l'esperit i voluntat, que totes esteu als meus braços i de continu suplico al Senyor per totes, que derràmia ses gràcies i benediccions perquè treballeu per santificar les vostres ànimes i després puguem cantar juntes les alabances amb tots els benaventurats del cel, como suplica vostra miserable i pobra Mare

Hermana Joaquina del Pare sant Francesc

Hermana Mercè: les hermanes vos saluden. En particular ta germana, la de la casa nova, i la que demà entrarà, que és l'esperança de la casa nova de Plantalamor.

IMPLICAR A ALTRES EN LA CURA

Resulta molt interessant per al nostre tema aturar-nos en dos testimonis que mostren la capacitat de Joaquina, no només de tenir cura, sinó també d'implicar a altres persones en l'exercici de tenir cura dels demés.

Troblem, en primer lloc, el testimoniatge d'un noi de nom Joan Toll que treballava com a corder en un terreny situat darrere la casa de las Germanes i, tot i que no sabem com va passar, la realitat és que es va crear un lligam entre tots dos. Contemplem aquí a Joaquina implicada en la "pastoral jove" del seu temps. Primer es vincula amb el Joan, en té cura, i després li ofereix realitzar una acció que repercuteix en la cura d'altres persones en una mena de *cadena de "cuidados"*. Llegim el relat d'aquest noi:

Treballàvem de corders en un terreny situat darrere de la casa on tenien el Noviciat les Germanes Carmelites de la Caritat. Allí vaig conèixer la seva Mare Fundadora quan va tornar de França: i era tal el seu atractiu i amabilitat, que jo sempre preguntava per ella a una Germana que anava a buscar agua prop d'on nosaltres filàvem, i quan em deien que era a casa seva, anava a veure-la (F II, pàg. 75).

Joaquina es vincula amb aquest noi i, amb el temps, fa un pas més per a involucrar-lo en la tasca d'acompanyar i tenir cura de persones en situació de vulnerabilitat, a través d'allò tan senzill como anar a visitar malalts a l'hospital i afaitar-los. Era tanta la força que tenien les paraules de Joaquina que el Joan, que diu que no sabia afaitar, va implicar en aquest voluntariat un altre jove que sí que sabia fer-ho, i més endavant també s'hi van unir altres nois.

Quan jo era grandet em va dir algunes vegades que era molt estrany que no hi hagués nois que anessin a afaitar als pobres de l'hospital: jo com que no en sabia em quedava igual; però van

ser tan repetides les seves instancies i feien tanta força en mi les seves paraules, que per fi vaig dir a un noi, que treballava prop meu i que sabia afaitar, si volia que anéssim a l'hospital a afaitar als pobres malalts. Al principi es va resistir, dient que nosaltres sols no podríem sent tants els malalts; però per fi vam començar, i de seguida n'hi van haver altres que ens van ajudar també. Amb això la M. Joaquina va estar molt contenta: i com que les navalles i el sabó que necessitàvem l'haviem de comprar d'almoïna, ella ens ajudava, donant-nos algunes vegades diners i d'altres algun tros de sabó (F II, pàg. 75).

El 1823, al tornar després de set mesos d'exili a Prada, Joaquina i les seves filles són acollides a Igualada a casa del Josep Estrada, donat que la seva casa del Manso Escorial estava incautada. Durant aquest temps Joaquina s'exercita en la tasca de la cura implicant també altres dones a través del senzill gest de rentar les mans als malalts de l'hospital.

Ens arriba també el testimoni d'una néta de Joaquina, que també va participar amb l'àvia en tasques de cura dels malalts a l'hospital de Vic, junt amb altres dones. Només les va acompanyar *dues o tres vegades quan era molt petita, però mai no ho va oblidar:*

També com a recompensa, vaig anar dues o tres vegades, amb la meva mare i una senyora amiga seva, a la visita que feia els divendres als malalts de l'hospital de Vic. La meva àvia els rentava les mans amb un respecte i una devoció, que ben bé es veia que honorava nostre Senyor en la persona dels pobres malalts. En aquest acte jo portava la tovallola: devia tenir uns sis o set anys; però mai no ho he oblidat (F I, pàg. 99).

Joaquina ens convida a tenir cura els uns dels altres en allò quotidià, en el que és petit i senzill de cada dia. Ella rentava les mans als malalts amb un gest que dignifica i humanitza. La nostra vida de cada dia és també oportunitat per a humanitzar els espais on ens movem, estrènyer una ma quan cal, oferir una paraula de reconeixement o d'ànim. Podem tenir cura amb el cos, amb les mans, amb la mirada... podem expressar tant!... tendresa, rebuig, apertura, protecció, interès, acollida, vinculació. Comencem a estendre ponts des d'unes mans obertes, uns ulls i oïdes atentes a l'altra persona. Tenim cura dels altres amb la manera com ens acostem, acollim, escoltem, expressem, ens interessem, etc.

LA RESPONSABILITAT EN LA PROPIA CURA

El tenir cura comença per nosaltres mateixes. I a vegades... com ens costa! Tenir cura del nostre cos, dels nostres costums, les nostres relacions, la nostra vida espiritual. A vegades podem caure en la deixadesa o en estar tan centrades en tenir cura d'altres persones que ens oblidem de nosaltres, de les nostres necessitats, dels nostres desigs més profunds. En aquest món de la pressa, de la immediatesa, del soroll... Com tens cura de tu? Com et tractes a tu mateixa? La nostra vida és un do, el regal més gran que tenim.

Joaquina, a més a més, ens convida a tenir cura de nosaltres mateixes com a condició de possibilitat per a tenir cura d'altres persones. Ella considera la **salut** com un do que cal protegir, **cuidar-se**; un bé del que cal **responsabilitzar-se**. El seu és un **enfocament integral**,

holístic. I a més, el corporal també per a Joaquina és en relació amb les dimensions emocional i espiritual:

Em vaig refredar i he estat alguns dies al llit, però no ha estat altra cosa que misèria mia; que si lo meu cor hagués estat encès d'amor de Déu no horia penetrat tant lo fred. (Ep. 95).

... los seus vòmits són lo menjar tanta verdura i menjar només tocino; si ella se fes com una hermana que no té salut, alguns dies, crec que s'adobaria... En ser de major edat la naturalesa se muda. Així és amb ella, tant hort de cols i d'herbes ha fet el seu ventre, que és menester que ara lo contempli un poc. (Ep. 145).

Quedo suplicant al Senyor vos donia salut d'ànima i de cos a tots. (Ep. 14).

Lo Senyor nos mana que també mirem per la salut, pues si no s'està bo, malament podrem cuidar dels malalts. (Ep. 145).

...però si no se té més que un fi i no se mira lo principal, l'esperit de Déu fugirà (Ep. 88).

LA CURA EN LA MISSIÓ D'EDUCAR, GUARIR I ALLIBERAR

Tres són els verbs que des dels orígens defineixen globalment la missió de la Família Vedruna: educar, guarir, alliberar. Tres verbs que al nostre temps comprenem de manera integrada, encara que cada projecte de missió tingui la seva pròpia especificitat.

A aquests tres verbs, amb el temps, se n'hi han anat sumant altres¹ que afegeixen matisos i obren portes i horitzons a la nostra missió, encara que en el fons, ja hi eren des del principi. Parlem d'anunciar, acompanyar, influir, promoure JPIC i avui també sumem el verb cuidar. El tenir cura com a eix que ha de travessar els nostres projectes de missió, especialment avui subratllem el nostre *Caminar amb els Joves*, on som obertament invitades a tenir cura amb tendresa des de la convicció que *només l'amor* i la cura *aconsegueixen encendre allò que és mort*²; només des de la cura es fa possible alçar qui ha caigut, acompanyar qui cerca el seu propi camí i sentit, sostenir i consolar a qui pateix, ser al costat de cada jove en la seva solitud i en les seves preguntes, en les seves anades i vingudes, en els seus somnis i en les seves caigudes, etc.

Amb un convenciment al cor, el de Joaquina, que avui ens segueix dient:

Porque podéis estar seguras que el buen Jesús os ha escogido para trabajar mucho en su viña, esto es, para cultivar tiernas plantas y cuidar de los desvalidos, y para los diferentes cargos que hay en vuestro reciente instituto (Ep.150).

TENIR CURA DE LA NOSTRA CASA COMUNA

«Laudato si', mi' Signore» – «Lloat sigueu, Senyor meu», cantava san Francesc d'Assís. Amb

¹ Proyecto de Misión Provincial, Provincia Vedruna de Europa (2015-2018), pág. 48.

² Cf. Silvio Rodríguez, *Solo el amor*.

aquest preciós càntic ens recordava que la nostra casa comuna és també com una germana, amb qui compartim l'existència, i com una mare preciosa que ens acull als seus braços:

Lloat sigueu, Senyor meu, per la germana nostra mare terra, que ens sustenta i governa i produeix diversos fruits amb acolorides flors i herba (LS 1).

Aquesta germana clama pel mal que li provoquem per l'ús irresponsable i de l'abús dels bens que Déu hi ha posat (LS 3).

El desafiament urgent de protegir la nostra casa comuna inclou la preocupació d'unir tota la família humana en la recerca d'un desenvolupament sostenible i integral, ja que sabem que les coses poden canviar. Déu no ens deixa, mai no ha fet marxa enrere en el seu projecte d'amor, no es penedeix d'haver-nos creat. Ell ens va fer cocreadores/ors de la seva obra, la va posar a les nostres mans brindant-nos tota la seva confiança i sol·licitant que en tinguéssim cura i vetlléssim per ella perquè pogués alimentar i allotjar a totes i a tots (cf. Gn 1,28-30). Encara tenim la capacitat de col·laborar per a construir una Casa Comuna i som invitades a no cansar-nos en l'afany de fer-ne una llar habitable per a tota la humanitat, un espai segur, pacífic i humanitzador on puguem viure com a germanes y germans, segons el somni del nostre Déu Pare-Mare.

Al davant tenim un horitzó preciós, narrar als nostres joves la gramàtica de la cura segons el carisma que se'ns ha regalat, això és:

Anunciar con la paraula, amb els gestos i amb tota la nostra vida al Déu que té cura de tot.

Enfortir i refermar la nostra relació amb el Déu que té "cura".

Aprendre la "saviesa de la cura" per a cuidar de nosaltres mateixes como Ell ens cuida.

Tenir cura de les altres persones i de la terra que habitem.

En definitiva, cura de la VIDA.

Lo Senyor se cuida i tot ix a la llum. Supliquem les tres virtuts: fe, esperança i caritat, i Déu ho beneirà (Ep. 84).

Equip Base PJV
Província Vedruna de Europa